

ORTADOĞU GÜNDEMİ

28 Şubat-6 Mart 2022

2022

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

BM Genel Sekreteri Antonio Guterres'in sözcüsü Stephane Dujarric, dünyada en fazla ülke içinde yerinden edilen insanların Suriyeliler olduğunu ve Suriye nüfusunun yarısından fazlası için gıda güvenliğinden söz edilemeyeceğini açıkladı. Devam eden çatışma, zayıf altyapı ve kötüleşen sosyoekonomik eğilimlerin insanların direncini kırdığına dikkat çeken Dujarric, erken müdahale programlarının uygulanması için daha fazla finansmana ihtiyaç duyulduğunu belirtti.¹

Batı medyasını temsil eden birkaç muhabir, Ukrayna'dan gelen mültecileri "Hristiyan, beyaz, medeni, Instagram ve Netflix hesaplarına sahip, mavi gözlü ve sarı saçlı Avrupalılar" olarak nitelendirdi. Arap ve Ortadoğu Gazeteciler Derneği, oryantalist ve ırkçı nitelikteki bu imaları kınayarak medya ve haber kuruluşlarına "örtük ve açık önyargıya dikkat etme" çağrısında bulundu. Açıklamada, söz konusu ırkçı yorumların özellikle Suriye olmak üzere "dünyanın bazı bölgelerinde yaşanan trajedileri normalleştirmeye yönelik yaygın bir zihniyeti yansıttığı" ifade edildi.²

Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Türkiye ve Ürdün'de yaşayan Suriyelilerin gönüllü dönüşünü sağlamak üzere iki ülkenin birlikte çalıştığını ve konuyla ilgili bakanlar düzeyinde bir konferans düzenlemek istediğini söyledi. Ürdün ile ikili bağların güçlü olduğunun altını çizen Çavuşoğlu, Ürdünlü mevkidaşı Ayman Safadi ile özellikle Suriyeli mülteciler konusundaki iş birliğini geliştirmeye yönelik adımları ele aldı.³

Beyaz Baretiler (White Helmets) Başkanı Raid Saleh, Al-Monitor ile yaptığı telefon görüşmesinde Rusya'nın Ukrayna'da işlediği savaş suçlarına ilişkin kanıt toplanması için arama kurtarma ekiplerinin kasklarına kamera takmalarını tavsiye etti. Saleh, kurtarma görevlilerinin Rus Hava Kuvvetlerine kolay hedefler olmamaları için tek bir yerde toplanmamalarını ve dört ila beş kişilik daha küçük gruplar hâlinde hareket etmelerini önerdi. Saleh ayrıca, iletişim için kısa mesafeli telsizlere bağlı kalınması ve çift vuruş (double-tap) saldırıları potansiyeli konusunda uyardı.⁴

• Suriye Rejimi

Suriye Rejimi Devlet Başkanı Beşar Esad, İran Dışişleri Bakanlığının Siyasi İşlerden Sorumlu Yardımcısı Ali Asgar Hacı ve beraberindeki heyeti kabul etti. Toplantıda her alanda iş birliğini geliştirmeye yönelik çabalar, Astana ve Cenevre'de yapılacak diplomatik müzakerelerin

1 <https://www.middleeastmonitor.com/20220303-un-syria-has-largest-displaced-population-in-the-world/>

2 <https://www.rudaw.net/english/world/28022022>

3 <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/turkey-jordan-work-jointly-on-voluntary-return-of-syrians-minister>

4 <https://www.al-monitor.com/originals/2022/03/white-helmets-chief-reflects-syrias-lessons-ukraine>

yaklaşan turları ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgali gibi meseleler ele alındı. Esad'a İran nükleer görüşmelerinde yaşanan son gelişmeleri aktaran Hacı, Batılı ülkelerin sorumluluklarını yerine getirmesi hâlinde müzakere sürecinin olumlu sonuçlanabileceğini söyledi.⁵

Beşar Esad, 2 Şubat Çarşamba günüye Haşdi Şaabi Heyeti Başkanı Falih el-Feyyad ile Şam'da bir araya geldi. Taraflar, Irak-Suriye sınırının kontrolü ve bölgede var olan terör örgütleriyle mücadele gibi konular üzerinde fikir alışverişinde bulundu.⁶

Suriye Dışişleri Bakanı Faysal Mikdad, Batılı ülkelerin BM İnsan Hakları Konseyi ile BM bünyesinde yer alan karar mekanizmalarını istismar ettiğini söyledi. Mikdad, Suriye'yi hedef alan politik kararların asıl amacının Suriye devletine karşı saldırganlık, işgal ve teröre destek veren ülkeleri korumak olduğunu söyledi.⁷

Suriye Ulusal Güvenlik Bürosu Başkanı Ali Memlük, Tahran'a yaptığı ziyarette İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ile bir araya geldi. Memlük, Suriye'nin terörü ortadan kaldırmaya, tüm topraklarını özgürleştirmeye ve savaş tarafından tahrip edilen yerleri yeniden inşa etmeye kararlı olduğunu teyit etti. Reisi, Suriye'nin egemenliğini ve toprak bütünlüğünü korumanın ve ekonomik iş birliğinin önemine değindi.⁸ İran Ulusal Güvenlik Yüksek Konseyi Genel Sekreteri Ali Şemhani ile görüşen Memlük, İran'ın terör örgütleri karşısında Suriye'yi desteklemedeki rolüne övgüde bulundu. Memlük, İranlı ve Suriyeli ekonomik aktörler arasında devam eden iş birliğinin her iki ülke için de kalıcı faydalar sağladığını ekledi.⁹

Suriye'nin stratejik stokunu ve temel malzeme tedarikini güvence altına almanın yollarını görüşmek üzere Suriyeli 85 iş adamı "acil" bir toplantı düzenlendi. İç Ticaret ve Tüketiciyi Koruma Bakanı Amr Salem; Suriye'nin, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik "askerî operasyonu"nun başlamasından yaklaşık iki hafta önce bir plan hazırlandığını iddia etti.¹⁰

• Fırat'ın Doğusu

Terör örgütü YPG, Suriye'nin kuzeyinde işgal altında tuttuğu Kobani ilçesinden 14-16 yaşlarındaki 4 çocuğu daha silahlı kadrosuna katmak için kaçırdı. Suriye'de sivillere yönelik hak ihlallerini belgeleyen Suriye İnsan Hakları Ağının (SNHR) 16 Aralık 2021'de yayımladığı raporda, YPG'nin Suriye'de işgal ettiği bölgelerde, 1 Ekim-15 Aralık 2021'de silahlı kadrosuna katmak için en az 19 çocuğu kaçırdığı bilgisine yer verildi.¹¹

5 <https://syrianobserver.com/news/73844/assad-receives-khaji-discusses-syria-iran-cooperation.html>

6 <https://syrianobserver.com/news/73870/assad-receives-head-of-popular-mobilization-forces-in-iraq.html>

7 <https://syrianobserver.com/news/73847/syria-warns-against-politicizing-human-rights-council.html>

8 <https://syrianobserver.com/news/73844/assad-receives-khaji-discusses-syria-iran-cooperation.html>

9 <https://syrianobserver.com/news/73826/high-level-syrian-iranian-intelligence-meeting-in-tehran.html>

10 <https://syrianobserver.com/news/73837/amr-salem-reassures-citizens-about-wheat.html>

11 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ypg-pkk-suriyede-silahli-kadrosuna-katmak-icin-4-cocugu-daha-ailesinden-kopardi/2520680>

Suriye'nin Haseke vilayetine bağlı Tel Tamer ilçesinde Suriye rejimi güçleriyle YPG arasında silahlı çatışma meydana geldi. Tel Tamer'de benzeri ilk kez görülen bu çatışmalarda, 2 rejim askeriyle 2 YPG militanı yaşamını yitirdi. Taraflar arasındaki gerilimin şiddeti yükselirken, çatışmaların ne sebeple çıktığı ve kim tarafından başlatıldığı konusundaki belirsizlik devam etti.¹²

Haseke'nin yaklaşık 85 kilometre kuzeyinde bulunan Ebu Hamam kasabası sakinleri, yaşam koşullarını protesto etmek için protesto gösterileri düzenledi. Göstericiler kendilerine ek-mek temin edilmesini ve hakları olan "mazot desteğinin" yapılmasını talep etti. Göstericilerle SDG güçleri arasında çıkan kavgada 1 SDG'li yaralandı, 2 vatandaşa gerçek kurşunlarla vuruldu. Hastaneye kaldırılan vatandaşların hayatta olduğu öğrenildi.¹³

Irak hükûmetiyle YPG arasında sağlanan koordinasyon sonucunda Suriye'nin kuzeydoğusunda yaşayan yaklaşık 450 Iraklı ailenin el-Yerubiye Sınır Kapısı'ndan Irak'a geri döndüğü kaydedildi.¹⁴

• Güney Suriye

Suriye'nin güneyinde adam kaçırma ve cinayet suçlarının artmasının ardından bölgede etkili olan yerel aktörler harekete geçti. Dürzi çoğunluğa sahip olan Süveyda vilayetindeki Akl Şeyhliği adam kaçırma, cinayet, kutsal görülen mekânlara zarar verme, yolsuzluk, mala izinsiz girme, uyuşturucu kaçakçılığı ve satışı, yol kesme, hırsızlık, ağaç kesme, toplumun güvenlik ve huzurunu bozma suçlarına karışanların sosyal ve dinî etkinliklerden soyutlanacağını duyurdu.¹⁵

İsrail'den gelen Dürzi yardımı Suriye'de protesto edildi. Bölge kırsalında yaşayan Sünni Araplar ile Dürzi azınlık, Esad rejimiyle koordineli olarak İsrail işgali altındaki Golan Tepeleri sınırında protesto gösterisi düzenledi. İsrail'deki Dürzi azınlık mensupları tarafından Süveyda'da bulunan Cebel el-Arab bölgelerine gönderilen insani yardımı kabul etmediklerini belirten göstericiler, "çocuklarımızı katleden işgale ve teröre destek olmaya hayır" sloganları atıldı.¹⁶

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

İdlibiin güney doğusundaki Serakib ilçesinde konuşlu rejim güçleri, Afis köyündeki anaokuluna, karadan karaya atış yapılan silahlarla saldırdı. Sivil Savunma (Beyaz Baretililer) kaynaklarından alınan bilgiye göre, söz konusu saldırıda biri okul müdürü 2 sivil hayatını kaybetti, 3 öğretmen yaralandı. Yaralılar, çevredeki hastanelere kaldırıldı.¹⁷

12 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3508406/suriye-de-rejim-gucleri-ve-sdg-arasinda-catisma-4-olu>

13 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3508406/suriye-de-rejim-gucleri-ve-sdg-arasinda-catisma-4-olu>

14 <https://www.syriahr.com/en/241521/>

15 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3511256/durzi-liderler-sueyda-daki-suclulari-toplumdan-soyutluyor>

16 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3507026/Israail-den-gelen-durzi-yardimi-suriye-de-protesto-edildi>

17 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejimin-idlibde-anaokuluna-duzenledigi-saldirida-2-sivil-oldu/2516857>

Kilis'in karşısında yer alan Azez ilçe merkezine terör örgütü YPG/PKK tarafından roketatar füzelerle saldırı düzenlendi. Azez Hastanesi'ni hedef alan saldırıda 1 sivil yaralandı, hastane de hasar meydana geldi. Tel Rıfat'ta yuvalanan YPG/PKK'lı teröristlerin 15 Şubat'ta Azez ilçe merkezine düzenlediği roketatar füzelı saldırılarında 4 sivil ölmüş, 12 sivil yaralanmıştı.¹⁸

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Parlamentosu, cumhurbaşkanlığı adaylık sürecinin uzatılmasına ilişkin kararı onadı. Irak'ta 329 sandalyeli parlamentoda söz konusu karar 203 milletvekilinin oyuyla alınırken parlamentodaki oturumda 265 vekilin hazır bulunduğu bildirildi. Şii Koordinasyon Çerçevesi, ilgili kararın onaylanmasına yönelik açıklamada bulunarak "Koordinasyon Çerçevesi'nin, Irak cumhurbaşkanını belirlemek için barışçıl bir atmosferde diğer siyasi partilerle bir anlaşmaya varmak istediğini" vurguladı. Bununla birlikte Koordinasyon Çerçevesi'nin, çözümün bir parçası olmak ve karmaşadan uzak olmak istediği belirtildi.¹⁹

Irak'ın başkenti Bağdat'ta "Su ve İklim Değişikliği" başlıklı "Uluslararası İkinci Bağdat Su Konferansı" düzenlendi. Türkiye'den heyetin de yer aldığı konferansa, Türkiye Cumhurbaşkanlığı Irak Özel Temsilcisi Veysel Eroğlu'nun telekonferans aracılığıyla katıldığı bildirildi. Türk heyetinde yer alan Türkiye Su Enstitüsü Politika Geliştirme Koordinatörü Tuğba Evrim Maden konferansa ilişkin yaptığı açıklamada, söz konusu konferansta iklim değişikliği ve su bağlamında bölgesel iş birliğine odaklanıldığını belirtti.²⁰ Öte yandan, Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi adına konuşma yapan Irak Planlama Bakanı Halid Battal el-Necim, Irak'ın iklim değişikliğinin etkilerine karşı savunmasız bir ülke olduğunu belirterek adil ve sürdürülebilir su yönetiminin sağlanması gerektiğini vurguladı.²¹

Irak Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi, Kürdistan Demokratik Partisi'nden (KDP) bir heyeti Bağdat'taki ofisinde kabul etti. Halbusi'nin ofisinden yapılan açıklamada, Halbusi'nin, KDP Politbüro Sekreteri Fazıl Mirani başkanlığındaki KDP heyetini Bağdat'ta ağırladığı ve görüşmede Irak'taki son siyasi değişikliklerin ele alındığı belirtildi. Ayrıca görüşmede, Halbusi'nin anayasal hakların korunması gerektiğine vurgu yaptığı kaydedildi.²²

KDP lideri Mesut Barzani, Birleşmiş Milletler (BM) Irak Özel Temsilcisi Jeanine Hennis-Plaschaert ile bir araya geldi. Görüşmede Irak'taki siyasi süreç, yeni hükümetin kurulmasına yönelik adımlar ve Irak'ta mevcut siyasi tıkanmanın aşılmasına yönelik çözümler hakkında fikir alışverişinde bulunulduğu bildirildi.²³

18 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tel-rifat-ta-yuvalanan-ypg-pkk-azez-hastanesini-hedef-aldi-1-yarali/2517379>

19 <https://www.tebaajansi.com/irak/koordinasyon-cercevesinden-cumhurbaşkanligi-adaylik-surecine-iliskin-h292139.html>

20 <https://www.aa.com.tr/tr/cevre/irakta-uluslararası-2-bagdat-su-konferansi-turkiyenin-de-katilimiyla-basladi/2524828>

21 <https://ina.iq/eng/17947-water-security-and-climate-change-must-be-included-in-the-strategies-of-countries-al-kadhimi-says.html>

22 <https://www.kurdistan24.net/en/story/27502-Al-Halboosi-and-KDP-discuss-Iraqi-government-formation>

23 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/020320222>

Rusya'nın Ukrayna'ya askerî müdahalesi sonrasında Bağdat'ın merkezinde reklam panolarına asılan Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in portreleri Bağdat Operasyon Komutanlığının talimatıyla kaldırıldı.²⁴ Bununla birlikte Sadr Hareketi'nin lideri Mukteda es-Sadr, Ukrayna'da çatışma alanlarından ölü ve yaralıların alınması ve yiyecek dağıtımı için ateşkes çağrısında bulundu. Diyalog çağrısı yapan Sadr, Ukrayna'da halkın çektiği acıların insanlık için bir utanç olduğunu vurguladı.²⁵ Diğer taraftan Rusya'nın Basra Konsolosluğu birçok Irak vatandaşının Rusya'ya destek olmak için Ukrayna'ya karşı savaşa başvurusu yaptığını açıkladı.²⁶ Ketaib Hizbullah milis grubunun Genel Sekreteri Ebu Hüseyin el-Hamidavi, Rusya-Ukrayna savaşında taraflardan hiçbirini desteklemediklerini ve Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Rusya'yı, Ukrayna uçurumuna çektiğini vurguladı. Hamidavi, Batı'nın uyguladığı yaptırımların ardından Rusya'nın bu savaşı kazanması için bir mucizeye ihtiyacı olacağını ifade etti.²⁷

Uyuşturucu ticareti yapmakla suçlanan eski Necef valisinin oğlu Luay el-Yasiri'nin, Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih tarafından affedilmesi protestolara sebep oldu.²⁸ Tepkilerin ardından Irak Cumhurbaşkanlığı Ofisi, affın hükûmetin talebine binaen çıkarıldığı belirtilerek konuya ilişkin yanlış bir durum olmaması için soruşturma açıldığı duyuruldu.²⁹

Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, İran Cumhurbaşkanı Yardımcısı Amir Hüseyin Gazizade Haşimi ile başkent Bağdat'ta görüştü. Görüşmede, iki komşu ülke arasındaki ikili ilişkiler ele alındı.³⁰

• Güvenlik

Haşdi Şaabi Heyeti Başkanı Falih el-Feyyad, Suriye rejimi Devlet Başkanı Beşar Esad ile görüştü. Görüşmede iki ülke arasındaki iş birliği alanlarının, özellikle sınır geçişleriyle ilgili olan ortak güvenlik konularının ve terörle mücadeleye yönelik adımların değerlendirildiği belirtildi.³¹ Diğer yandan Irak-Suriye sınırının güvenliğinin önemli bir bölgesel güvenlik meselesi olarak görüldüğü aktarıldı.

Irak Savunma Bakanlığı, Irak Ordusundaki askerlerin sayısının artması nedeniyle tüm vilayetlerde büyük askerî üslerin inşa edileceğini duyurdu. Açıklamada şu anda kullanılan üslerin 1970'li ve 1980'li yıllarda inşa edilmiş olduğuna dikkat çekildi. Ayrıca, 2003 yılında

24 <https://www.thenationalnews.com/mena/2022/03/03/iraq-removes-billboard-of-russian-leader-vladimir-putin-central-baghdad/>

25 <https://ina.iq/eng/17929-al-sadr-calls-for-a-truce-in-ukraine-to-remove-the-dead-wounded-and-deliver-food.html>

26 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Russia-Consulate-in-Basra-Iraqis-are-applying-to-fight-with-Russia-in-Ukraine>

27 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Kata-ib-Hezbollah-on-Russia-and-Ukraine-both-are-oppressors>

28 <https://www.basnews.com/tr/babat/742669>

29 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2022/03/01/iraqs-president-cancels-pardon-for-drug-trafficker-son-of-ex-governor/>

30 <https://ina.iq/eng/17887-salih-iranian-presidents-aide-discuss-activating-understandings-between-baghdad-and-tehran.html>

31 <https://ina.iq/eng/17896-iraq-and-syria-discuss-border-crossings-security-and-counterterrorism.html>

Irak'taki birçok askerî üssün yağmalandığı ve ortadan kaldırıldığı birçoğunun da yerleşim yeri hâline getirildiği belirtildi.³²

Irak Savunma Bakanlığında görevli albay rütbesinde bir subayın intihar ettiği belirtildi. Albayın, Kerbela ve Anbar vilayetleri arasında yer alan el-Nukhib ilçe karargâhının komutan yardımcısı olduğu belirtildi.³³

Uluslararası Koalisyon; zırhlı araç, yakıt tankeri, su tankerinden oluşan yeni yardımını İKBU Peşmerge Bakanlığına teslim etti. Yapılan yardımın maddi değeri konusunda bir açıklama yapılmadı.³⁴ Erbil'de bir panele katılan bakan yardımcısı Serbest Lezgin, Almanya, ABD, İngiltere ve Hollandalı uzmanların ve danışmaların bakanlık bünyesine katılması için çalıştıklarını söyledi.³⁵

Bağdat'ta yaklaşık 60 ülkenin katılımıyla güvenlik ve savunma fuarı düzenlendi. Türkiye'nin Irak Büyükelçisi Ali Rıza Güney, Türk savunma sanayi ürünlerinin Irak tarafından oldukça rağbet gördüğünü belirtti.³⁶

• Ekonomi

Irak Merkez Bankası, Başbakanlık Genel Sekreterliğine gönderilen resmî yazıyla Rusya'yla yeni mali anlaşmalar imzalanmamasını ve tüm mali konuların askıya alınmasını talep etti. Irak hükûmetinden ise konuya ilişkin henüz bir açıklama yapılmadı.³⁷

Irak Parlamentosu Birinci Başkan Yardımcısı Hakim el-Zamili, silahlanma konusunda yapılan milyonlarca dolarlık harcamaların Irak güvenlik güçlerini daha ileriye götürmediğini belirtti. Zamili, savunma harcamalarının ciddi bir strateji ve formüle göre yapılması gerektiğinin altını çizdi.³⁸

Irak Petrol Bakanlığı, 2022 Şubat ayı içerisinde petrol satışlarından 8,5 milyar dolar gelir elde edildiğini açıkladı. Irak Devlet Petrol Pazarlama Şirketi de (SOMO) günlük üç milyon varil petrol ihracatı ile şubat ayı içerisinde 92 milyon 720 bin 173 varil petrol satıldığını belirtti. Ayrıca Irak'ın toplam petrol gelirinin Ocak 2022 tarihinde 8,27 milyar dolar olduğu ve söz konusu gelirin şubat ayı içerisinde arttığı vurgulandı.³⁹

32 <https://www.tebaajansi.com/irak/savunma-bakanligi-tum-illerde-yeni-askeri-usler-insa-edilecek-h292106.html>

33 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraq-Colonel-at-the-Ministry-of-Defense-commits-suicide>

34 <https://www.basnews.com/tr/babat/743085>

35 <https://www.basnews.com/tr/babat/743078>

36 <https://www.defensehere.com/ar/السفير-التركي-غوناي-هناك-إقبال-كبير-على-الصناعات-الدفاعية-التركية-في-العراق>

37 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/03032022>

38 <https://ina.iq/eng/17905-millions-of-dollars-spent-on-armaments-and-no-clear-change-al-zamili-says.html>

39 <https://www.kurdistan24.net/en/story/27441-Iraq-earns-%248.5-billion-in-revenue-from-February-oil-sales>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi, Suriye’de yaşayan 800 Iraklı mültecinin Irak’a döndüğünü açıkladı. Suriye’den el-Yarubiye Sınır Kapısı üzerinden Irak’a gönderilen bu grubun ardından yeni mültecilerin de gönderileceği belirtildi.⁴⁰

Keldani Katolik Kilisesi’nin Kardinali Louis Raphael Sako, 2021 yılının Mart ayında Katolik dünyasının lideri Papa Francis’in Irak’ı ziyaretiyle bir değişim yaşandığını ve bu sebeple Irak halkının düşünme biçimlerinin ve farklı dinler arasında bir arada yaşama algılarının dönüştüğünü belirtti. Iraklıların çeşitlilik kavramını kabul etmeye başladığını söyledi.⁴¹

Irak Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ahmed el-Sahaf, Ukrayna’dan tahliye edilen Iraklıların bir kısmının Polonya, Romanya ve Macaristan’a yerleştirildiğini duyurdu.⁴² Sahaf, tahliye edilen Iraklıların sayısının 500’ü bulduğunu ve Sumi’de mahsur kalan 30 Iraklı ailenin tahliyesi için çalıştıklarını belirtti.⁴³

KDP’nin Sincar Ofisi yetkilisi Şek Meşel Hıdır, 2014 yılından bu yana 600 Yezidi kız çocuğunun terör örgütü PKK tarafından kaçırıldığını açıkladı. Hıdır, kızları kaçırılan ailelerin çocuklarının akıbetlerinden habersiz olduğunu ve kaçırılan kız çocuklarının 12 ile 16 yaş aralığında olduğunu dile getirdi.⁴⁴

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Ulusal Hikmet Akımı Başkanı Ammar el-Hekim’in partisine yeniden başkan seçilmesi münasebetiyle tebrik mesajı yayımladı. Yayımlanan mesajda, “Ulusal Hikmet Akımı’nın yapmış olduğu kongrede yeniden başkan seçilmenizden dolayı tebrik eder, Türkmen toplumuna yönelik göstermiş olduğunuz ilginin devam etmesini temenni ederiz” ifadeleri yer aldı.⁴⁵

Kanun Devleti Koalisyonu Üyesi Kazım el-Haydari yaptığı açıklamada, Kerkük valilik makamının, Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ile Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) arasında siyasi denkleme gireceğini belirtti. Normal şartlarda Kerkük valilik makamı konusunun yerel seçimlerle belirleneceğine vurgu yaptı. Haydari, KDP için Irak cumhurbaşkanlığı seçimi ve Ekim 2022’de yapılması beklenen Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) parlamento seçim-

40 <https://www.arabnews.com/node/2035641/middle-east>

41 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2022/03/05/pope-francis-visit-to-iraq-shifted-public-perceptions-of-christianity-says-cardinal-sako/>

42 <https://ina.iq/eng/17870-foreign-ministry-the-arrival-of-iraqis-in-three-european-countries-embassies.html>

43 <https://ina.iq/eng/17911-al-sahhaf-our-embassy-in-kyiv-is-working-to-evacuate-30-iraqi-families-stuck-in-sumy.html>

44 <https://www.basnews.com/tr/babat/743113>

45 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=490898735937107&set=a.456698766023771>

lerinin oldukça önemli olduğunu açıkladı. Ayrıca Haydari, KDP'nin "Cumhurbaşkanlığını elde etmek için ister Bağdat'ta ister Kerkük'te birçok pozisyonu feda etmeye hazır olduğunu" belirtti.⁴⁶

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Kerkük'te önde gelen Türkmen şahsiyetlerinden oluşan bir heyeti kabul etti. Turan, kabulde Türkmenlerin Irak'taki siyasi denklemde yerlerini ve kurulacak hükûmette Türkmen haklarını hangi yollarla elde edebileceği konusunda fikir alışverişinde bulunulduğunu söyledi. Görüşmede, ITC başkan yardımcıları Hişam Bayraktar ve Heytem Haşim Muhtarolu da hazır bulundu.⁴⁷

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salih yaptığı açıklamada, "son günlerde Kerkük'te elektrik kesintilerinin artması, özel jeneratörler aracılığıyla evlere verilen elektrik fiyatlarının yükselmesi ve vilayet genelinde yakıt sorununun yaşanmasının sorumluları Irak Petrol Bakanlığı ve Irak Elektrik Bakanlığıdır" ifadelerini kullandı.⁴⁸

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, ITC Erbil İl Başkanı Emir İzzet başkanlığındaki bir heyeti kabul etti. Kabulde konuşma yapan Turan, "Erbilliler asil bir halktır, Türkmen faaliyetlerinde de önemli katılımları var. Gençlerin ve kadınların siyasi sahada hak ettikleri yeri almaları için gereken desteği sağlayacağız" ifadelerinde bulundu.⁴⁹

Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Kerkük Milletvekili Dilan Gafur, Irak Parlamento Başkanlığına dilekçe göndererek Irak Anayasası'nın 140. maddesinin çalışmalarını izlemek için bir komisyon oluşturulmasını talep ettiğini belirtti. Gönderilen dilekçeye göre, daha önce Irak Federal Yüksek Mahkemesi, Irak Anayasası'nın 140. maddesinin yürürlükte olduğuna hükmetmiş ve parlamento iç tüzüğü'nün 71. maddesine dayanarak 140. maddenin uygulanması ve amacına ulaşması için izleme komisyonunun oluşturulmasını gerekli görmüştür.⁵⁰

• Güvenlik

Irak Güvenlik Güçleri Kerkük, Anbar, Basra, Dikar, Bağdat ve Kadisiye vilayetlerinde siber zorbalık suçuyla aranan 27 kişinin yakalandığını duyurdu. Yakalanan şahısların kadınlara cinsel içerikli mesajlar attığı ve fotoğraflarını sosyal medyada paylaşmakla tehdit ederek para istediği belirtildi. Söz konusu şahısların siber zorbalık suçlamasıyla tutuklandığı bildirildi.⁵¹

Federal polis güçleri tarafından yapılan açıklamada, Kerkük'ün güneyinde yer alan Havice ilçesi merkeze bağlı Şeyh Zıga bölgesinde konuşlu terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon

46 <https://mustaqila.com/الحيدري-منصب-محافظة-كركوك-سيديخل-ضمن-الم/>

47 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=487001692993478&set=a.456698766023771>

48 <https://www.dijlah.tv/index.php?page=article&id=301597>

49 <https://www.tebaajansi.com/irak/itc-erbil-il-baskanligindan-turana-ziyaret-h292169.html>

50 <https://kirkuktv.net/AR/Details/4488>

51 <https://kirkuktv.net/AR/Details/4472>

düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada aranmakta olan 1 teröristin yakalandığı kaydedildi.⁵²

Kerkük Polis Müdürlüğü Basın Sözcüsü Amir Nuri yaptığı açıklamada, Kerkük'ün güneyinde yer alan Havice ilçesine bağlı Reşad nahiyesi kırsalında yer alan Garha Kazan vadisinde terör örgütü IŞİD'e yönelik geniş çaplı operasyon düzenlendiğini belirtti. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, Irak Hava Kuvvetlerine bağlı uçakların da katıldığı operasyonda çok sayıda mühimmatın ele geçirildiği açıklandı.⁵³

Federal polis güçleri tarafından yapılan açıklamada, Kerkük Havice ilçesi Reşad nahiyesine bağlı el-Banadira köyünde terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiğini belirtti. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada, IŞİD'e ait mağara, 45 adet Avusturya menşeli roket, 20 adet el yapımı bomba ve 10 adet fünyenin ele geçirildiği açıklandı.⁵⁴

• Sosyal

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Irak'ta 1 Mart Öğretmenler Günü münasebetiyle tüm öğretmenleri tebrik etti. Öğretmenlerin özel gününü kutlayan Turan, "öğrencilerin anne ve babalarına, Türkmen eğitimine maddi ve manevi olarak destek olan herkese teşekkür etti. Ayrıca Turan, "Türkmenlerin ulusal ve siyasi haklarını elde etmek için eğitim alanında ilerlemenin önemli olduğunu" vurguladı.⁵⁵

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Selçuk Üniversitesi Rektörü Metin Aksoy başkanlığında bir heyeti kabul etti. Kabulde, iki ülke arasında eğitim ve öğretim konuları masaya yatırıldı. Görüşmede, ITC Başkan Yardımcısı Heytem Haşim Muhtaroğlu, ITC Kerkük İl Başkanı Kahtan Vendavi ve Türkmen akademisyenler de hazır bulundu.⁵⁶

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, eski ITC Kifri Büro Başkanı Şahin Türkmenoğlu'nun vefatının 1. yıl dönümü münasebetiyle düzenlenen anma törenine katıldı. Anma töreninde konuşma yapan Turan, merhum Türkmenoğlu'nun Türkmen davasına sunduğu hizmetlerden övgüyle söz etti.⁵⁷

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

IKBY Parlamentosu, hükûmet ve yargı konseyi temsilcileri, 28 Şubat'ta IKBY Başkanı Neçirvan Barzani başkanlığında bir araya geldi. Taraflar arasındaki görüşmede, Irak Federal

⁵² <https://earthiq.news/archives/37421>

⁵³ <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/23828-guvenlik-gucleri-kerkuk-te-teror-orgutu-deas-a-karsi-operasyon-baslatti.html>

⁵⁴ <https://earthiq.news/archives/40661>

⁵⁵ <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/23838-turan-dan-ogretmenler-gunu-mesaji.html>

⁵⁶ https://twitter.com/itc_resmi/status/1499397249331130372/photo/1

⁵⁷ <https://www.tebaajansi.com/irak/sahin-turkmenoglu-kifri-de-anildi-h292091.html>

Yüksek Mahkemesinin (IFYM), IKBY petrol ve gaz yasasına ilişkin 15 Şubat 2022 tarihli kararı ele alındı. Toplantı sonrasında yapılan açıklamada, IFYM'nin kararının federal sistemin içeriğine, metnine, ruhuna ve temelinde aykırı olduğu belirtilerek IKBY'nin anayasal hak ve yetkilerinin açık ihlali anlamına geldiğine değinildi. Ayrıca ilgili açıklamada, "IKBY Başkanlığı, bölgenin anayasal haklarını korumak adına mümkün olan tüm adımları atmak için IKBY ve Irak'taki tüm siyasi partiler ve uluslararası toplumla birlikte çalışmaya devam ediyor. IKBY her zaman olduğu gibi anlaşmazlığı anayasa temelinde çözmeye hazırdır ve federal hükümet, Irak dostları ve uluslararası toplumla yapıcı görüşmeler yoluyla anlaşmazlığın anayasa temelinde çözülmesini desteklemeye devam ediyor" ifadelerine yer verildi.⁵⁸

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, bakanlar kurulu, bakanlıklar ve ilgili taraflara IKBY Parlamentosu seçimlerinin zamanında yapılması için IKBY Bağımsız Yüksek Seçim Kurulu (BYSK) ile koordine hâlinde olma talimatı verdi. IKBY Başbakanlık Ofisinden yapılan açıklamaya göre, Başbakan Barzani'nin IKBY Parlamentosu seçimlerinin 1 Ekim 2022 tarihinde gerçekleştirilmesi yönündeki bölgesel karara ek olarak bakanlar kurulu, bakanlıklar ve ilgili taraflara talimat göndererek seçimlerin zamanında yapılması ve gerekli bütçenin sağlanması konusunda BYSK ile koordineli bir şekilde çalışılmasını istediği belirtildi. IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, 24 Şubat 2022 tarihinde, IKBY Parlamentosu seçimleri hakkındaki bölgesel kararnameyi imzalamış ve ilgili kararnameye göre, IKBY Parlamentosu altıncı dönem seçimlerinin yapılacağı tarih olarak 1 Ekim 2022 belirlenmişti.⁵⁹

Erbil'de yabancı ülke misyonları ve iş insanlarının katılımı ile "İş ve Pazar Fırsatları İçin Sanayi Forumu" düzenlendi. Forumda konuşma yapan Başbakan Mesrur Barzani'nin yerli ürünler için pazar ve IKBY halkına iş imkânlarını tartışan forumun önemli olduğuna dikkat çektiği belirtildi. Bununla birlikte hükümetin yerli ve yabancı yatırımcılara IKBY'nin yeniden inşasıyla ekonomik altyapısının inşasına katılmaları için gerekli imkânları sağlayacaklarını kaydeden Barzani, IKBY hükümetinin, sanayi, ticaret ve inovasyon alanlarında gençleri ve küçük işletme sahiplerini desteklediğini ve ilgili tarafların, sanayi sektörünün önündeki engellerin kaldırılması için görevlendirildiğini belirtti.⁶⁰

• Güvenlik

Erbil'de yaşayan Ukraynalılar tarafından Rusya'nın Ukrayna saldırısını protesto etmek amacıyla Birleşmiş Milletler (BM) Erbil temsilciliği önünde gösteri düzenlendiği aktarıldı. 40'tan fazla kişinin katıldığı ve Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırılarını kınamak üzere düzenlenen gösteride, ellerinde Ukrayna bayraklarıyla toplanan Ukraynalıların sloganlar atıp savaşın durdurulmasını ve barışın sağlanmasını istediği belirtildi.⁶¹

58 <https://www.knnc.net/Details.aspx?jimare=42098>

59 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/270220226>

60 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/060320227>

61 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/27022022>

Kürdistan Adalet Cemaati'nin (Komal) Süleymaniye'de bulunan yüksek meclisine iki kişi tarafından silahlı saldırı gerçekleştirildiği bildirildi. Olaya ilişkin açıklamada bulunan Komal Sözcüsü Muhammed Hakim, saldırıda herhangi bir can kaybı veya yaralanma olmadığını belirterek saldırıyı yapan kişilerin Komal Yüksek Meclisi korumaları tarafından yakalandığını ve Süleymaniye İl Asayışı Genel Müdürlüğüne teslim edildiğini belirtti.⁶²

• Ekonomi

IKBY'de memur maaşlarının dağıtılma sürecinin yavaş ilerlediği vurgulanarak 2022 Şubat ayı için memur maaşlarının ödenmediğini bildirildi. Memur maaşlarının ödenmemesine yönelik Erbil tarafından Bağdat'ın 200 milyar dinarı göndermemesi sebep olarak gösterilirken IKBY'de yer alan muhalefet milletvekillerinin de petrol fiyatının 120 doların üstüne çıktığı ancak IKBY'nin tek başına memur maaşını ödeyemeyeceği eleştirisinde bulunduğu kaydedildi. Öte yandan Süleymaniye ve Halepçe'de maaşlar ödenmediği için öğretmen ve memurların greve başladığı bildirildi.⁶³ Konuya ilişkin 5 Mart 2022 tarihinde, IKBY Yüksek Maliye Komisyonu (YMK) bir toplantı düzenlese de toplantıdan olumlu bir haber çıkmadığı aktarıldı.⁶⁴

IKBY'nin Uluslararası Standartlar Teşkilatı (ISO) tarafından resmî olarak tanındığı belirtildi. ISO'ya resmî talep IKBY Başbakan Yardımcısı Kubat Talabani tarafından iletilmişti. Talabani'nin talebi üzerine ISO, IKBY için özel bir kod belirledi. ISO'nun ilgili kararı üzerine açıklamada bulunan Talabani, ISO'nun kararının e-ticaret, uluslararası posta ve bankacılık hizmetlerine destek anlamında yardımcı olacağını ifade etti. Ayrıca ISO'nun söz konusu kararı çerçevesinde IKBY'nin dijitalleşme sürecine de yardımcı olacağı vurgulandı.⁶⁵

• Sağlık ve Sosyal Hayat

4 Mart'ta IKBY'de başlayan toz bulutunun iki gün sürdüğü ve Erbil başta olmak üzere IKBY'nin tüm bölgelerinin toz bulutu altında kaldığı aktarıldı. IKBY'nin yanı sıra Irak'ta da etkili olan toz bulutunun kirlettiği hava nedeniyle binlerce kişinin rahatsızlanarak hastaneye kaldırıldığı bildirildi. Bununla birlikte son yıllarda yaşanan kuraklığın, toz bulutlarının şiddetini ve sıklığını artırdığı yorumları yapıldı.⁶⁶

IKBY'de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgınında vaka sayısı 433.432'ye yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısının 7.390 olduğu ve virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısının da 419.501'e ulaştığı kaydedildi.⁶⁷

62 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=201754>

63 <https://www.pukmedia.com/KS/Details/185637>

64 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=201953>

65 https://hawlati.co/page_detail?smart-id=23294

66 <https://www.pukmedia.com/KS/Details/185617>

67 <https://www.pukmedia.com/KS/Details/185580>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Suudi Arabistan Denetleme ve Yolsuzlukla Mücadele Kurumu, yolsuzluk iddiaları üzerine altı bakanlıkta çalışan 143 kişinin göz altına alındığını duyurdu. Şubat ayında 544 çalışana soruşturma yapılmasının ardından gözaltına alınacak kişilerin belirlendiği ifade edildi. Gözaltına alınanlardan bazılarının kefaletle serbest bırakıldığı, suçluların rüşvet, görevi kötüye kullanma ve dolandırıcılıkla suçlandığı belirtildi.⁶⁸

Veliaht Prens Muhammed bin Selman, Suudi Arabistan'ın Rusya ve Ukrayna arasında arabuluculuk yapmaya hazır olduğunu açıkladı. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile görüşen Muhammed bin Selman'ın söz konusu krize ilişkin olarak arabuluculuk teklifinde bulunduğu, Riyad'ın siyasi çözüme olan desteğini yinelediği ifade edildi. Liderler arası görüşmede ikili ilişkilerin ve bu ilişkileri geliştirme yollarının da konuşulduğu, petrol piyasasında istikrarın sağlanmasının önemini vurgulandığı belirtildi.⁶⁹

Suudi Arabistan ve Fransa, Lübnan halkını desteklemek ve uluslararası sivil toplum örgütlerinin insani yardım alanındaki faaliyetlerine fon oluşturmak için ortak bir mekanizma geliştirme konusunda anlaştı. Anlaşmanın, Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Prens Faysal bin Farhan ve Fransız mevkidaşı Jean-Yves Le Drian arasında Paris'te imzalandığı belirtildi. Tarafların Lübnan'da insani yardım projeleri finanse edeceği, hastanelere ve tıp merkezlerine direkt destek sağlayacağı ifade edildi.⁷⁰

Suudi Enerji Bakanı Prens Abdülaziz bin Selman bin Abdülaziz tarafından Saudi Aramco'nun Empty Quarter bölgesinde doğal gaz alanı keşfettiği açıklandı. Medyada Shadun, Shehab, Al-Shorfa, Um Khanasser ve Samna adlı doğal gaz alanlarının keşfedildiği belirtildi. Keşiflerin Suudi Arabistan'ın doğu bölgesinde kuzey sınırına yakın olduğu ifade edildi.⁷¹

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Abu Dabi Veliaht Prensi Muhammed bin Zayid, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşmede enerji piyasasında istikrarın sağlanması için tarafların söz verdiği, OPEC ve Rusya arasındaki iş birliğinin de gündem konusu olduğu ifade edildi.⁷²

BAE'nin ABD Büyükelçisi Yusuf el-Uteybe, ABD ile BAE arasındaki ilişkilerin test edildiği, ilişkilerin çok iyi olduğu dönemlerin olmasının yanı sıra sorgulandığı dönemlerin de bulun-

68 <https://www.middleeastmonitor.com/20220305-saudi-arabia-detains-public-servants-over-corruption-claims/>

69 <https://www.middleeastmonitor.com/20220304-saudi-arabia-offers-to-mediate-in-russia-ukraine-crisis/>

70 <https://www.reuters.com/world/saudi-arabia-france-agree-set-up-joint-working-mechanism-support-lebanese-people-2022-02-28/>

71 <https://www.middleeastmonitor.com/20220228-saudi-arabia-discovers-new-natural-gas-fields/>

72 <https://www.middleeastmonitor.com/20220302-russia-uae-vow-to-maintain-stability-of-energy-market/>

duğunu ifade etti. BAE'nin diğer Körfez ülkeleriyle Batılı müttefikler ve Rusya arasında tarafsız bir tavır almasının ABD ile ilişkilere etki edebileceği belirtildi.⁷³ Rusya-Ukrayna krizi bağlamında BAE'nin BM Daimî Temsilcisi Ahmed Abdürrahman Al Jarman, BAE'nin Ukrayna krizindeki tüm tarafları gerginliği azaltmaya ve diplomasi yolunu kullanmaya davet ettiğini ifade etti. Ahmed Abdürrahman Al Jarman, BAE'nin gerginliğin azaltılmasını, bölgede istikrarın ve güvenliğin sağlanmasını, diplomasi ve diyalogun güçlendirilmesini savunduğunu belirtti. Al Jarman, uluslararası hukuk kurallarına uyulmasının önemini ve sivillerin korunması gerektiğini vurguladı. Ayrıca Al Jarman, BAE'nin taraflar arasında müzakere sağlayabilecek tüm diplomatik girişimleri desteklediğini de ifade etti.⁷⁴

Dubai International Chamber tarafından "Dubai-Israel: Future Horizons Mission" forumu gerçekleştirildi. İsraili ve BAE'li şirketler arasında 200'den fazla ikili iş görüşmesi gerçekleşen forumda ortak ilgi alanlarının ve fırsatlarının ön plana çıkarıldığı, yeni iş fırsatlarına değinildiği ifade edildi. İsraili şirketlerin gıda güvenliği, bilgi teknolojisi ve finansal hizmetler alanında BAE'li şirketlere uzmanlık sağlayabileceği belirtildi. Forumda çeşitli alanlarda çalışma atölyeleri ve panel tartışmaları gerçekleştirildiği ifade edildi.⁷⁵

BAE'nin BM Güvenlik Konseyinde mart ayında başkanlık yapacağı, bu süre boyunca ise kadın, barış, güvenlik, iklim güvenliği, konsey ve Arap Birliği arasındaki iş birliği gibi konuların öncelik hâline getirileceği belirtildi. Güvenlik Konseyinin gündeminde olan Libya, Somali, Suriye, Yemen, İsraili yerleşimler, Golan Tepeleri, Lübnan, Güney Sudan, Sudan, Afganistan, Kongo, silahsızlanma gibi konulara da değinileceği ifade edildi.⁷⁶

• Katar

Katar ve İran arasında Kıyı ve Sınır Güvenliği Yöneticileri İçin 16. Periyodik Toplantı'nın Doha'da gerçekleştiği belirtildi. Görüşmede iki ülke arasındaki deniz ve kara güvenliği konularının konuşulduğu ifade edildi. Katar tarafından Nasır Cabir Al-Nuaimi ve İran'dan ise Ahmed Ali Goudarzi'nin toplantıya katıldığı belirtildi.⁷⁷

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad Al-Thani, ABD Merkez Komutanlığı komutanı General Kenneth McKenzie ile bölgesel gelişmeler üzerine konuşmak için bir araya geldi. Doha'da gerçekleşen görüşmede iki ülke arasındaki stratejik ilişkilerin ve bölgedeki gelişmelerin ele alındığı belirtildi.⁷⁸

İtalya Dışişleri Bakanı Luigi Di Maio, Rusya-Ukrayna krizi sırasında gaz tedarikini güvence altına alma amacıyla Katar'ı ziyaret ederek enerji iş birliğini geliştirmeyi hedeflediklerini

73 <https://www.reuters.com/world/middle-east/ties-between-uae-united-states-undergoing-stress-test-uae-envoy-says-2022-03-03/>

74 <https://www.wam.ae/en/details/1395303026427>

75 <https://www.wam.ae/en/details/1395303025790>

76 <https://www.wam.ae/en/details/1395303025951>

77 <https://www.wam.ae/en/details/1395303025951>

78 <https://www.middleeastmonitor.com/20220302-qatars-emir-meets-top-us-military-commander-in-doha/>

ifade etti. Di Maio'ya Katar ziyareti sırasında İtalyan enerji şirketi Eni yöneticisi Claudio Descalzi de eşlik etti. Di Maio kısa, orta ve uzun vadede gaz tedariklerini artırmaya çalışarak Rusya'nın gaz arzına alternatif oluşturmaya çalıştıklarını da belirtti. İtalya Başbakanı Mario Draghi ise Katar Emiri Şeyh Temim ile enerji hakkında bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi.⁷⁹

• Yemen

BM Güvenlik Konseyi, Yemen'de Husilere yönelik silah ambargosunu uzattı. Daha önce silah ambargosunun birkaç Husi liderine uygulandığı ancak bu kararla ambargonun kapsamının Husi örgütünün tamamını içine alacak şekilde genişletildiği ifade edildi. İlgili karara 11 ülkenin onay verdiği, İrlanda, Meksika, Brezilya ve Norveç'inse çekimser kaldığı belirtildi.⁸⁰

BMGK'nın Husilere ilişkin olarak terör örgütü ifadelerini kullanması üzerine bu durumu Yemen hükûmetinin memnuniyetle karşıladığı belirtildi. Yemen hükûmetinin, bu kararla Husilerin savaştan vazgeçip ateşkese yönelebileceklerini ve onların üzerinde olumlu bir baskı kurulduğunu belirttiği ifade edildi.⁸¹ Arap Birliği Genel Sekreteri Ahmed Ebu Gayt'ın Yemen krizinde kapsamlı bir siyasi çözüm ulaşılması için tüm çabaları desteklediklerini ifade ettiği aktarıldı.⁸² İslah Partisi'nin de BMGK kararını onayladığı, Yemen'de istikrarın sağlanması yolunda doğru bir adım olduğunu ifade ettiği belirtildi.⁸³

• Kuveyt

Kuveyt kabinesi, Rusya-Ukrayna arasında gerçekleşen askerî çatışmayı endişeyle takip ettiklerini açıkladı. Uluslararası hukukun ve BM'nin önemini vurgulayan kabine üyeleri, devletlerin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı duyulması gerektiğini de vurguladı.⁸⁴ Kuveyt'in BM Temsilcisi Mansur Al-Otaibi de BMGK'daki konuşmasında Ukrayna'nın egemenliğine ve bağımsızlığına saygı duyulmasının gerektiğini ifade etti. Mansur Al-Otaibi, diplomasinin tek seçenek olduğu belirterek Kuveyt'in uluslararası hukuku ve BM Anlaşması'na bağlılığını vurguladı. Kuveyt'in tehdit ve güç kullanımını reddettiğini ifade eden Mansur Al-Otaibi, Ukrayna'daki durumun Kuveyt için endişe verici olduğunu da ifade etti.⁸⁵ Ukrayna konusunda Kuveyt tarafından Arap devletlerinin birlikte hareket etmesi gerektiği de vurgulandı.⁸⁶

• Umman

1 Mart 2022 tarihinde Umman İçişleri Bakanı Sayyid Hamoud bin Faysal Al Busaidi, Lübnan İçişleri Bakanı Bassam Mawlawi ile bir araya geldi. Tunus'ta gerçekleşen 39. Arap İçişleri

79 <https://www.reuters.com/world/europe/italy-looks-boost-energy-ties-with-qatar-wake-ukraine-crisis-2022-03-05/>

80 <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-security-council-imposes-arms-embargo-yemens-houthi-group-2022-02-28/>

81 <https://yeniyeemen.net/tr/p-223172>

82 <https://yeniyeemen.net/tr/p-223196>

83 <https://yeniyeemen.net/tr/p-223173>

84 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3027977&Language=en>

85 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3028006&Language=en>

86 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3027775&Language=en>

Bakanları Konseyi Toplantısı kapsamında gerçekleşen görüşmede ikili ilişkileri geliştirme- nin yollarının ve ortak endişe duyulan meselelerin görüşüldüğü belirtildi.⁸⁷ Umman'ın başkanlık yaptığı Arap İçişleri Bakanları Konseyi toplantısında Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said, Arap İçişleri Bakanları, Arap Birliği ve KİK'ten temsilciler yer aldı. Umman, Arap ülkelerinde istikrarı ve gelişmeyi arttırmak, küresel sorunlarla mücadele etmek için iş birliğini artırma çağrısında bulundu. Toplantıda uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin yasa dışı kullanımıyla mücadele edilmesine dair taslak bir proje hakkında görüşüldüğü de belirtildi. Toplantıda üzerinde durulan diğer taslak projelerin ise sivillerin korunması ve terörle mücadelede Arap stratejisi konularında olduğu da aktarıldı.⁸⁸

Umman Enerji ve Maden Bakanlığı, ilgili hükümet kurumları ile iş birliği yaparak güneş ve rüzgâr enerjisi gibi yenilenebilir enerji üretilebilecek uygun alanlara karar verdiğini, yeşil hidrojen üretmeye yönlendirdiğini duyurdu. Yenilenebilir enerji üretilebilecek bölgelerin Duqm'dan başlayarak Thumrait vilayetine kadar devam edebileceği belirtildi. İlk üretim bölgelerinin bu yılın sonundan önce işlevsel hâle getirebileceği de ifade edildi.⁸⁹

• Bahreyn

Bahreyn Kralı Hamad bin İsa Al Halife, 2 Mart tarihinde Suudi Arabistan'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Kral Hamad, Suudi Arabistan Velihaht Prensi Muhammed bin Selman tarafından karşılandı. Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz ile görüşen Kral Hamad, davet ve misafirperverlikleri için teşekkürlerini ilettiler. İki liderin köklü tarihî ilişkileri ve bu ilişkileri geliştirme yollarını görüştüğü ifade edildi. Bölgesel meselelerde koordinasyonu ve stratejik iş birliğini arttırmak için de vurgu yapıldığı belirtildi. İki lider arasındaki görüşmede KİK içerisinde de dostane ilişkilerin derinleştirilmesi ve iş birliği yapılmasına vurgu yapıldığı ifade edildi. Liderlerin bölgesel gelişmelerin güvenlik ve istikrara etkisini de görüştükleri belirtildi.⁹⁰

Bahreyn Velihaht Prensi ve Başbakanı Prens Selman bin Hamad Al Halife, ABD Başkan Yardımcısı Kamala Harris ile Beyaz Saray'da bir araya geldi. İki ülke arasındaki uzun süreli stratejik müttefikliğe vurgu yapıldığı, gelişmeye ve güçlenmeye devam ilişkiler üzerine konuşulduğu ifade edildi. Harris'in de Bahreyn-ABD ilişkilerinin güçlü ve Bahreyn'in NATO üyesi olmayan önemli müttefik statüsünde olduğunu ifade ettiği belirtildi. Harris'in Bahreyn'in önemli bir stratejik güvenlik partneri olduğunu, Beşinci Filo'ya ve Ortak Deniz Kuvvetleri Komutanlığına ev sahipliği yaptığını da belirttiği aktarıldı.⁹¹ Velihaht Prens, ABD Savunma Ba-

87 <https://timesofoman.com/article/113839-oman-lebanon-discuss-ways-to-boost-bilateral-relations>

88 <https://timesofoman.com/article/113887-oman-assumes-presidency-of-arab-interior-ministers-council>

89 <https://timesofoman.com/article/113933-ministry-of-energy-and-minerals-to-allocate-sites-for-renewable-energy-production>

90 <https://www.bna.bh/en/HMKingholdsmeetingwithSaudiMonarch.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDhmQxGSZMzam%2bkYs5YX0KXE%3d>

91 <https://www.bna.bh/en/HRHtheCrownPrinceandPrimeMinistermeetswiththeVicePresidentoftheUnitedStatesofAmerica.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDg5uLbdGbPSBg3HbEb%2bTYOU%3d>

kanı Lloyd J. Austin ile de Pentagon'da bir araya gelerek ABD-Bahreyn arasındaki stratejik savunma ortaklığına vurgu yaptı.⁹² Prens Selman bin Hamad, ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ile de bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmede iki ülke arasındaki stratejik ortaklığın güçlendirilmesi ve ikili ilişkilerin geliştirilmesine vurgu yapıldığı belirtildi. Taraflar arasında bölgesel ve uluslararası gelişmelerin de değerlendirildiği ifade edildi.⁹³

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

G7 ülkeleri büyükelçileri yaptıkları ortak açıklamada Mısır'a, Rusya'nın Ukrayna işgaliyle ilgili "açık bir kınama" ve Ukrayna'nın egemenliği ve toprak bütünlüğüyle ilgili bir destek çağrısında bulunmuşlardır. Açıklamada, Mısır hükûmetinin barış, istikrar ve uluslararası kurallara dayalı düzenin bütünlüğünü sürdürmesi konusunda temennileri dile getirilmiştir. Ayrıca, Mısır da dâhil olmak üzere G7 ülkelerinin BM temel ilkelerine bağlı kalmasının iştiayla beklendiği vurgulanmıştır.⁹⁴

Mısır Petrol Bakanı Tarık El Molla yaptığı açıklamada petrol fiyatlarındaki ani artışın Mısır'ı olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir.⁹⁵ Molla, Mısır'ın gaz ihracının petrol ve petrol ürünlerinin ithalatının bir kısmını telafi edeceğini umduğunu dile getirmiştir. Molla ayrıca İtalyan enerji şirketi Eni ile de bir görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşmede Süveyş Kanalı'nda ve Nil Deltası'nda petrol arama faaliyeti planları değerlendirilmiştir. Mısır, İtalyan şirketle geçtiğimiz aralık ayında petrol arama çalışmaları için bir anlaşma imzalamıştı.

Ukrayna Dışişleri Bakanlığı, Ukrayna ve Rusya arasındaki savaş nedeniyle Mısır'da mahsur kalan 20 bine yakın Ukraynalı turist için Ukrayna'nın komşu ülkelere ulaşmaları için gerekli düzenlemelerin yapıldığını ve birçoğunun Rusya ile savaşmak için ülkesine gitmeye hazır olduğunu açıklamıştır.⁹⁶

• Libya

Libya'nın doğusunda yer alan Tobruk'taki Temsilciler Meclisinden güvenoyu alan Fethi Başağa hükûmetinin 29 bakandan oluşan kabinesi belli olmuştur. Oturuma katılan 101 vekilden 92'si Başağa hükûmeti için "evet" oyu kullanmıştır.⁹⁷ Meclisteki yemin töreninde konuşan

92 <https://www.bna.bh/en/HRHPrinceSalmanbinHamadmeetswiththeUSSecretaryofDefense.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDmLjqCPxzzX%2bqm00vFptZy0%3d>

93 <https://www.bna.bh/en/HRHtheCrownPrinceandPrimeMinistermeetstheUSSecretaryofState.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDptLbU43YV0dl4SMmdW97cw%3d>

94 <https://www.middleeastmonitor.com/20220302-g7-calls-on-egypt-to-condemn-the-russian-invasion-vows-to-impose-more-sanctions/>

95 <https://www.reuters.com/business/energy/egypts-petroleum-minister-says-big-hike-oil-prices-negatively-affecting-country-2022-03-06/>

96 <https://www.reuters.com/world/up-20000-ukrainian-tourists-egypt-await-return-europe-2022-03-03/>

97 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libyada-temsilciler-meclisinden-guvenoyu-alan-basaga-hukümetinin-bakanlari-belli-oldu/2520178>

Başağa, ülkedeki geçiş sürecinin tamamlanması için seçim sürecini kararlılıkla devam ettireceğini vurgulamıştır. Başağa, başkent Trablus'taki hükûmetten yönetimin devralınması için gerekli tüm seçeneklerin değerlendirileceğini ifade ederek, "güç kullanarak değil kanun gücüyle" değişim istediklerini vurgulamıştır. Ayrıca konuşmasında yemin töreni öncesi hükûmetinde yer alan bazı bakanların kaçırıldığını belirten Başağa, bu bakanların derhâl serbest bırakılması gerektiğini vurgulamıştır.⁹⁸

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres, Libya'daki tüm aktörleri bölünmeyi derinleştirecek herhangi bir eylemden kaçınmaya çağırarak, ülkedeki birlik ve istikrarın korunmasının önemini vurgulamıştır. Temsilciler Meclisindeki oylamanın beklenen şeffaflık ve prosedür standartlarını karşılamadığına, oturumdan önce gözdağı verilmesi yönünde birtakım eylemler gerçekleştirildiğine dair raporlardan endişe duyduğunu ifade eden Guterres, Ekim 2020'de Libya ateşkes anlaşmasının imzalanmasından bu yana zorluklarla sağlanan istikrarın ve birliğin korunmasının önemini belirtmiştir.⁹⁹

ABD'nin Trablus Büyükelçiliğinden yapılan yazılı açıklamaya göre Trablus Büyükelçisi ve Özel Temsilcisi Richard B. Norland, Dibeybe ve Başağa ile telefon görüşmeleri gerçekleştirmiştir. Norland, Dibeybe ve Başağa'nın Libya'da şiddetin önüne geçme arzularına güvencilerini belirtmiştir.¹⁰⁰

Libya Başbakanı Abdulhamid Dibeybe, Libya hükûmetinin sosyal medya hesabından yayımlanan konuşmasında Dibeybe, hükûmetindeki bakanlara görevlerine devam etmelerini ve sosyal medyada çıkan haberlere itibar etmemelerini belirtmiştir. İktidarı yalnızca Libya halkı tarafından seçilmiş bir hükûmete devredeceğini yineleyen Dibeybe, Tobruk'taki Temsilciler Meclisi tarafından ilan edilen hükûmeti Libyalı tarafların üzerinde anlaşmadığı paralel bir yapı olarak nitelendirmiştir. Dibeybe, "Ulusal Birlik Hükûmeti hâlâ görevde ve meşruiyetini koruyor. Cenevre, Tunus ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinden aldığımız meşruiyetimiz devam ediyor" şeklinde konuşmuştur. Ülkede parlamento seçimlerinin haziran sonunda yapılması için kararlı olduğunu belirten Dibeybe, "Seçimler hazır, en önemlisi halk seçimler için hazır. Bütün Libyalıların isteği, seçimlerin yapılması" demiştir.¹⁰¹

• Tunus

Tunus'ta "Özgürlük ve Hakların Korunması İçin Hukukçular" adında bir grup yaptıkları basın toplantısında Cumhurbaşkanı Kays Said'in 7 ay içerisinde bireysel bir yönetim kurmayı planladığını açıklamıştır. Grup ayrıca bu sürecin devletin parçalanmasına yol açabileceği konu-

98 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tobruktaki-temsilciler-meclisi-tarafindan-basbakan-secilen-fethi-basaga-yemin-etti/2522777>

99 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-genel-sekreterinden-libyada-birlik-ve-istikrarin-korunmasi-cagrisi/2522038>

100 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-basaga-ve-dibeybenin-libyada-siddetin-onune-gecme-arzularina-guveniyoruz/2525322>

101 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-basbakani-dibeybe-bakanlardan-gorevlerine-devam-etmesini-istedi/2525905>

sunda da uyarıda bulunmuştur.¹⁰² Grup sözlerine Kays Said'in devlet kurumlarını hedef alıp anayasa ve hukuku ihlal etmesinin ardından planının özgür sesleri ve kendine karşı düzenlenen protestoları bastırmak olduğunu belirtmiştir. Nitekim geçtiğimiz hafta STK'ların dışarıdan kaynak almasını engelleyen kararnamenin gündeme gelmesi ve STK'lara özgürlükler tanıyan 88. maddenin geçtiğimiz ay başında değiştirilmişti. Öte yandan ABD'de diplomatlar ve akademisyenleri içeren 51 kişilik bir grup ABD Başkanı Biden'a ve Kays Said'e ülkede demokratik üstünlüğü sağlaması için baskı yapma çağrısında bulunmuşlardır.¹⁰³

Nahda Hareketi, Rusya'nın Ukrayna'daki istilasını kınamıştır. Yapılan açıklamada Rusya'nın Ukrayna saldırısının demokrasi, özgürlük ve güvenlik çerçevesinde uluslararası hukukun ve kendi kendini yönetim hakkının açık bir ihlali olduğunu belirtilmiştir.¹⁰⁴ Tunus, BM'nin Rusya'yı kınayan karar tasarısını "evet" şeklinde oylamıştır. Öte yandan, Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un 28 Şubat'ta Birleşmiş Milletler Cenevre Ofisindeki İnsan Hakları Konseyi ve Silahsızlanma Konferansı'ndaki konuşmasının salondaki diplomatlarca protestosu esnasında 100'den fazla diplomat salonu terk ederken Tunuslu diplomatlar salonda kalmıştır.¹⁰⁵

• Cezayir

Cezayir, Kiev'deki büyükelçiliğinden yapılan açıklamada Ukrayna'daki güvenlik gerekçeleri nedeniyle büyükelçiliğin geçici bir süreliğine kapatıldığı ifade edilmiştir. Büyükelçilik, Ukrayna'daki Cezayirli vatandaşların diplomatik işlerini Ukrayna'nın komşu ülkeleri Polonya, Macaristan ve Romanya'da sürdürmesi çağrısında bulunmuştur.¹⁰⁶

İtalya Dışişleri Bakanı Luigi Di Maio, İtalyan enerji şirketi Eni'nin CEO'su Claudio Descalzi ile birlikte Cezayir'e bir ziyaret gerçekleştirmiş ve burada Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun, Dışişleri Bakanı Ramtan Lamamra ve Enerji Bakanı Muhammed Arkab ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Görüşmelerin ardından açıklama yapan Di Maio, Cezayir gazının Avrupa'ya taşınması mümkün olan en kısa sürede gerçekleşmesi konusunda görüştüklerini dile getirmiştir.¹⁰⁷

Cezayirli petrol ve doğal gaz grubu Sonatrach yaptığı açıklamada Cezayir ve İtalya'yı bağlayan gaz hattı aracılığıyla gaz fazlasını Avrupa'ya ihraç etmeye hazır olduğunu dile getirmiştir. Grubun CEO'su Toufik Hakkar bir Fransız gazetesine verdiği mülakatta TransMed boru hat-

102 <https://www.middleeastmonitor.com/20220304-tunisia-lawyers-kais-saied-has-been-planning-individual-rule-over-seven-months/>

103 <https://www.middleeastmonitor.com/20220305-us-politicians-call-on-biden-to-pressure-saied-to-restore-democratic-rule-in-tunisia/>

104 <https://www.middleeastmonitor.com/20220304-tunisia-ennahda-movement-condemns-russian-invasion-of-ukraine/>

105 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bmde-rusya-disisleri-bakani-lavrovun-konusmasi-diplomatlarca-protesto-edildi-/2519966>

106 <https://www.middleeastmonitor.com/20220306-algeria-temporarily-closes-ukraine-embassy-amid-russian-war/>

107 <https://www.middleeastmonitor.com/20220301-italy-discusses-with-algeria-the-increase-of-energy-supplies-to-europe-following-crisis-in-ukraine/>

tının henüz işletilmemiş bir ihracat kapasitesi olduğunu bu kapasitenin Avrupa'nın ihtiyacını karşılamak için kullanılabileceğini belirtmiştir.¹⁰⁸

• **Fas**

İspanya'nın Kuzey Afrika'daki toprağı Ceuta ve Melilla'ya 2 bin kadar düzensiz göçmenin geçmeye çalışması üzerine İspanya aşırı sağ partisi lideri Santiago Abascal, bölgeye asker sevk edilmesi ve sınırların korunması gerektiğini söylemiştir.¹⁰⁹

İspanya İçişleri Bakanı Fernando Grande-Marlaska Melilla sınırında meydana gelen ve 20 İspanyol sivil sınır görevlisinin yaralanmasına yol açan olaylarla ilgili yaptığı açıklamada her şeyin kontrol altında olduğunu Fas ve İspanya arasında iş birliği ve koordinasyonun oldukça yüksek olduğunu belirtmiştir.¹¹⁰

108 <https://www.middleeastmonitor.com/20220228-algeria-ready-to-supply-gas-to-europe/>

109 <https://www.middleeastmonitor.com/20220304-spain-far-right-leader-calls-for-troop-deployment-in-enclaves-in-morocco/>

110 <https://www.moroccoworldnews.com/2022/03/347453/spanish-minister-migration-cooperation-with-morocco-is-perfect-rdquo>